

Protocol reken- en wiskundeproblemen en dyscalculie

Inhoudsopgave

Inleiding

1. Rekenonderwijs op Montessorischool Soest
2. Wat is dyscalculie?
3. De procedures binnen onze school met betrekking tot ondersteuning
4. Toetsen
5. Samenwerking met ouders

Literatuur

Inleiding

Op Montessorischool Soest vinden wij het rekenonderwijs één van de belangrijkste vakken in het onderwijs. Wij willen de leerlingen die dreigen achter te raken extra ondersteuning bieden. In dit protocol zetten wij uiteen hoe wij deze leerlingen begeleiden. Als richtlijn is het door Groenestijn e. a. opgestelde protocol Ernstige Rekenwiskunde-problemen en Dyscalculie gebruikt (Groenestijn M. van, Borghouts C. en Janssen C. 2011).

1. Rekenonderwijs op Montessorischool Soest

Bij het rekenonderwijs wordt in groep 3 t/m 8 de methode Rekenrijk gebruikt. Naast instructie in de eigen groep werken de leerlingen zelfstandig met Snappet (vanaf gr 4). De methode is opgedeeld in blokken, waarbij ieder blok wordt afgesloten met een toets. Hieruit blijkt of de leerling de aangeboden stof al dan niet beheerst. Per les wordt aan één leerdoel gewerkt.

We werken vanuit de volgende **uitgangspunten**:

1. Het doel van rekenwiskunde-onderwijs is functionele gecijferdheid, afgestemd op de mogelijkheden van iedere individuele leerling. Hierbij gaat het om adequaat handelen in functionele, dagelijkse situaties.
2. Het begrijpen van wiskundige concepten is het fundament van een goede rekenwiskundige ontwikkeling.
3. Ieder kind bereikt de rekenwiskundige doelen op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo.
4. Een doorgaande rekenwiskundige ontwikkeling is het resultaat van een goede afstemming van het onderwijs op de ontwikkeling van de leerling.
5. Vroegtijdige onderkenning en signalering (en begeleiding) is beter dan laat ingrijpen. Waar mogelijk preventie, waar nodig zorg.
6. Diagnosticerend onderwijzen en handelingsgericht werken betekent dat goed reken- en wiskunde-onderwijs een continu proces is van observeren, signaleren, analyseren, registreren, interpreteren en afstemmen.
7. We werken vanuit resultaatgericht onderwijs: de begeleiding van de leerling volgt de uitgezette koers, die zo nodig wordt aangepast naar aanleiding van de resultaten.

2. Wat is dyscalculie?

Op basis van de uitgangspunten voor goed rekenonderwijs kan het onderscheid worden gemaakt tussen ernstige rekenwiskunde problemen en dyscalculie. In dit protocol worden de volgende definities van van Groenestijn (2011) gehanteerd:

Ernstige reken-wiskunde problemen ontstaan wanneer het gedurende langere tijd niet lukt om de juiste afstemming te realiseren van het onderwijsaanbod op de onderwijsbehoeften.

Er is sprake van dyscalculie als ernstige reken-wiskunde problemen ontstaan ondanks tijdig ingrijpen, deskundige begeleiding en zorgvuldige pogingen tot afstemming. De problemen blijken hardnekkig te zijn. De rekenwiskundige ontwikkeling van het kind wordt waarschijnlijk belemmerd door kindfactoren.

Dyscalculie komt ongeveer bij 2 a 3 % van de kinderen voor (Ruijsenaars, Van Luit en van Lieshout, 2006).

3. De procedures met betrekking tot ondersteuning

Onze school heeft een ondersteuningsstructuur vastgesteld, waarin de afspraken met betrekking tot de leerlingenzorg beschreven staan. Het handelingsgericht werken en het tegemoet komen aan de onderwijsbehoeften van de leerlingen staan hierbij centraal.

A. Onderbouw

Voor de leerlingen die IV of V scoren op de Cito rekenen M2 wordt de voorschotbenadering aangeboden vanaf de voorjaarsvakantie, 2x per week 30 minuten RT. Bij de RT voor de onderbouw zetten we de methode Met Sprongen Vooruit in.

B. Midden- en bovenbouw

Periodiek beoordelen we de vaardigheidsgroei van onze leerlingen. Daartoe kijken we niet alleen naar de groei in de afgelopen periode, maar ook naar de groei ten opzichte van dezelfde periode in het jaar ervoor. Dit omdat tijdelijke opleving of een "dipje" een vertekend beeld kan geven. We kijken bewust naar de groei en minder naar het niveau.

Uitzondering hierop zijn de kinderen in groep 3. Voor hen valt geen vaardigheidsgroei t.o.v. zichzelf te bepalen. Voor deze kinderen geldt een IV of V-score als reden voor interventie.

Als blijkt dat de vaardigheidsgroei van een leerling aanzienlijk lager is dan het landelijk gemiddelde, zullen we de volgende stappen ondernemen:

Stap1 (gedurende 2 weken)

Deze tijd wordt gebruikt door de leerkracht om voor het kind een interventie uit te denken die in de klas zal worden uitgevoerd. Afhankelijk van de situatie kan gebruik worden gemaakt van de volgende tools:

- observatie
- analyse Snappet
- parnassys
- uitwerkschrift
- aanpak redactiesommen observeren
- toets bespreken
- overleg IB
- collegiale consultatie

Stap 2 (gedurende 2 maanden)

Deze stap betreft het uitvoeren van de interventie zoals in stap 2 ontworpen.

Deze stap is een geïntensiveerde aanpak binnen de groep door de groepsleerkracht of onderwijsassistent. Te denken valt aan:

- verlengde instructie
- extra aandacht bij de rondes
- protocol Snappet voor zwakke leerlingen (groepsplan subgroep 1)
- specifieke afspraken met leerling
- logboek bijhouden in Parnassys (leerlingplan)

Overleg met IB'er en ouders informeren over extra begeleiding.

Na 2 maanden is er een **tussentoets - M/E CITO Rekenen Wiskunde**. Als de vaardigheidsgroei opnieuw achterblijft volgt stap 3.

Stap 3

De IB'er besluit op basis van de gegevens uit stap 2 of deze leerling in aanmerking komt voor RT.

Dit gebeurt bijna altijd in een kleine groep. Individuele RT-trajecten zijn voor 6 à 8 weken mogelijk, met een eventuele verlenging na evaluatie. Er is altijd overleg met de leerkracht over de te bieden hulp en de taakverdeling. Wat bij de RT gedaan en geleerd wordt, is bekend bij de groepsleerkracht en de hulp sluit op elkaar aan.

In het groepsplan komt dit kind in aanmerking voor verlengde instructie in een groepje en voor individuele momenten. Hoewel deze kinderen in het groepsplan worden vermeld (verlengde instructie) moet voor deze ook leerlingen een individueel handelingsplan worden opgesteld.

Als de ouders particuliere RT buiten de school willen opstarten geven wij daarover graag advies. Uit ervaring is gebleken dat het meeste succes wordt geboekt als er sprake is van een goede afstemming van de interne en externe hulp.

Stap 4

Deze stap zetten we in als ondersteuning binnen de school (verlengde instructie en individuele momenten in de klas, RT buiten de klas) en een individueel handelingsplan opgesteld niet heeft geleid tot voldoende verbetering. Er kan sprake zijn van een discrepantie tussen het verwachte rekenniveau, op basis van intelligentie en overige leerresultaten, en de rekenprestatie van de leerling. De mogelijkheid wordt besproken of een nader onderzoek en externe ondersteuning nodig zijn.

Voor het verkrijgen van een dyscalculieverklaring is extern diagnostisch onderzoek nodig. Daarin wordt onderzoek gedaan naar de intelligentie, de totale ontwikkeling van het kind, onderwijs- en opvoedingskenmerken. Als na een half jaar van intensieve en individuele begeleiding een kind aantoonbaar onvoldoende vooruit gaat, dan kan de externe onderzoeker een dyscalculieverklaring verlenen.

Indien dyscalculie wordt vastgesteld, is het mogelijk dat de leerling onder schooltijd externe begeleiding krijgt.

4. Toetsen

Om het niveau van de leerlingen vast te stellen hanteren we een leerlingvolgsysteem, gebaseerd op de Citotoetsen Rekenen/Wiskunde. In de Onderbouw wordt groep 2 (januari) de Cito Rekenen voor Kleuters afgenomen. Bij leerlingen die in groep 2 een score IV of V halen wordt in juni nogmaals de toets afgenomen.

Vanaf groep 3 wordt twee keer per jaar de Citotoets (Midden en Eind) Rekenen afgenomen. Daarnaast wordt vanaf medio groep 3 de TTR hoofdrekenen afgenomen.

Bij leerlingen die herhaaldelijk een V-score behalen of eerder hebben behaald, bestaat de mogelijkheid op aangepaste wijze te toetsen, in overleg met RT en IB. We nemen dan een toets van een lager niveau af.

5. Samenwerking met ouders

Samenwerking en informatie-uitwisseling met de ouders van onze leerlingen vinden wij van groot belang.

Wij gaan als volgt te werk:

- Bij aanmelding op school vragen wij de ouders om informatie met behulp van de oudervragenlijst (o.a. over rekenproblemen in de familie). Hierdoor kunnen we extra alert zijn.
- De ouders worden door de leerkracht ingelicht over de hulp die hun kind krijgt, ook als er sprake is van extra instructie in stap 2.
- In het verslaggesprek geeft de leerkracht verdere informatie en kan aan de orde komen hoe de ouders het rekenonderwijs thuis kunnen ondersteunen.
- Met de ouders vindt overleg met RT/IB plaats als er ernstige zorgen zijn over de rekenontwikkeling.
- Bij een aanmelding voor een extern onderzoek is formele toestemming van de ouders noodzakelijk.

Literatuur

Groenstijn, M. van, Borghouts C. en Janssen C. *Protocol Ernstige Reken Wiskundeproblemen en Dyscalculie*, van Gorcum 2011

Ruijsenaars A.J.J., M, van Luit J.E.H., van Lieshout E.C.D.M, *Rekenproblemen en dyscalculie. Theorie, diagnostiek en behandeling*, Lemniscaat 2006